

JEANNE PRISSER

Jeanne Prisser bericht over wat zich afspeelt in de voorhoede van de beeldende kunst. Deze week: Hoekige kunst in Garage Rotterdam en een deur die met gekmakend gemak opengaat in de expositieruimte van het Prins Claus Fonds in Amsterdam.

Rotterdam, 19 september

Vorige week kwam een select gezelschap in de studieuze sferen van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen bijeen om de 'vitaliteit van de kunstkritiek' te bediscussiëren. Ik kan wel raden wat daar is besproken: de eeuwige voors en tegens van sterren en ballen bij recensies en de opkomst van de amateurcriticus op weblogs.

Nu is amateurisme in mijn geval ver te zoeken, maar ik bezoek wel degelijk graag zo'n kunstweblog. Trendbeheer heet het, al tien jaar oud. Een kunstenaar kan hier gerust een tentoonstelling verslaan waaraan hij of zij zelf deelneemt. Over die vorm van journalistieke masturbatie bestaat een spelregel: 'Om louter eigenbelang te voorkomen, zien we graag tegenover elke egopost vier breder ingezette reportages.' Duidelijk.

Om tien jaar webloggerij te vieren heeft een van de oprichters van Trendbeheer, Jeroen Bosch, een expositie samengesteld in Garage Rotterdam. Je kunt een website vieren door met computerprints de wanden van een tentoonstellingsruimte te behangen, het gaat namelijk - ik heb het niet nageteld - om 15 duizend berichten. Maar nee, Jeroen Bosch, zelf schilder, sympathieke kerel, goeie naam ook, koos zeven kunstenaars uit aan wie het weblog 'in het prille begin' aandacht besteedde. Van elk van deze zeven hoogvliegers presenteerde hij twee werken: het eerste werk dat op het weblog werd besproken (of iets dat erop lijkt) en een recent werk.

Zo'n heldere opzet past vast bij Bosch, want hij houdt, ontdekte ik in Rotterdam, nogal van strak. Zelden zag ik zo'n geometrische tentoonstelling. Deze zeven kunstenaars hebben stevast een liniaal op zak, wat zeg ik: een waterpas.

Dat hoekige kunst echter heus niet saai is, bewees Mariëlle Buitendijk. Zij liet drie kleine grijze schilderijen zien, waarin ze subtiel (met snijden en schilderen) vormen had gemaakt. Ik deed een stapje dichterbij tot ik de verf kon ruiken. Misschien lag het aan de verfdampen, maar ik zweefde meteen een geometrische ruimte binnen waarin alle tinten grijs alleen maar naar puur esthetisch genot verwezen.

Iedereen die zich zorgen maakt over de kunstverslaggeving op het web zou hier moeten komen snuffelen. Deze kunstwerken stinken niet; het zijn hoogvliegers die in een vroeg stadium werden opgepikt door Trendbeheer. Daar mag het weblog zichzelf best mee feliciteren. En misschien wil Jeroen Bosch een keer mijn huis komen opruimen, want ik heb het vermoeden dat hij daar meer talent voor heeft dan ik. Moet-ie wel zijn eigen liniaal meenemen.

Amsterdam, 22 september

En toen stond ik in de expositieruimte van het Prins Claus Fonds in Amsterdam een tijdlang naar de deur te staren. Het waren niet de verfdampen die me naar het hoofd waren gestegen, het was niet de discussie over kunstkritiek die me had verlamd, nee, het was deze deur en het gekmakende gemak waarmee hij open en dicht kon. Er kwam een vrouw doorheen die mij een informatieboekje overhandigde, een bezoeker liet hem op een kier staan. Zelf greep ik de klink, duwde die moeiteloos naar beneden en stapte de hal achter de deur in. Niemand hield me tegen.

Zo vanzelfsprekend was dat niet. De deur was deel van een grote, wandvullende foto van Samar Hazboun, waarop het Al-Shuhada Street Checkpoint in Hebron op de Westelijke Jordaanoever te zien was, een ijzingwekkend gevaarte van metalen afrasteringen, draaihekken, houten schotten, een uitkijktorentje en prikkeldraad. Dit, toonde Hazboun mij in haar serie Beyond Checkpoints, is waar zwangere Palestijnse vrouwen op stuiten wanneer ze al weeën opvangend en bloedend op weg zijn naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis. Dit is waar ten minste drie vrouwen hun kind ter wereld brachten, omdat Israëliische soldaten hun de weg versperden. En daar, bij het rechter draaihek, zat die deur.

Hazbouns werk hoorde bij de tentoonstelling Return of the Soul (die weer onderdeel is van het Unseen Festival) en is als je het mij vraagt verplichte kost voor iedereen die ... - nee, gewoon voor iedereen. Ik maakte er kennis met het werk van nog vier andere Arabische kunstenaars, deelnemers aan het Arab Documentary Photography Programme van het Prins Claus Fonds. Ik las er dagboekfragmenten van gevluchte Syriërs, zag er hun dromen verbeeld in surrealistische zwart-witfoto's, maar veruit het mooist was die deur middenin de foto van Samar Hazboun. Een deur die gewoon open en dicht kon; niet vaak worden hopeloosheid en hoop in zo'n simpel beeld gevat.

Het zat nog in mijn hoofd toen ik even later bij Castrum Peregrini aanklopte. Ook hier ging het over Syrië en over uit- en insluiting. Fotograaf Issa Touma zat in 2012 negen dagen opgesloten in zijn huis in Aleppo, omdat de oorlog tussen het Syrische leger van Assad en de rebellen was uitgebroken in zijn straat. Hij had de dreiging gefilmd door een spleet van zijn rolgordijn en liet mij er nu in alle vrijheid naar kijken. Het was huiveringwekkend en absurd tegelijk. Ik ging weg, maar liet de deur wagenwijd openstaan.

*

INFO

Let Us Meet Inside You Garage Rotterdam, Rotterdam, t/m 8/11. Return of the Soul Prins Claus Fonds, Amsterdam, t/m 6/11. Women We Have Not Lost Yet & Other Stories From Aleppo Issa Touma. Castrum Peregrini, Amsterdam, t/m 27/9.